

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. IV. Vtrum Angeli sint ex natura sua incorruptibiles?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

aliam speciem infimam repugnaret communicari pluribus, hac repugnancia proveniret vel ex perfectione, vel ex imperfectione talis speciei? Non ex perfectione, quia (inquit Rada post Scotum) communicabilitas convenit naturae sive quidditati divinae, quae tamen est summè perfectior non etiam ex imperfectione, quia pluribus communicari convenit speciebus infimis substantiae corporeae, quae tamen sunt imperfectiores speciebus infimis naturae Angelicae: Ergo nulli speciei infimae repugnat pluribus communicari.

Pro solutione hujus objectionis, nota cum Cajetano opusculi de ente & essentia cap. 5. quæst. 9. triplicem esse speciem infimam sive quidditatis communicabilitatem. Prima est quæ fit cum limitatione ipsius ad certum gradum suæ perfectionis, & dicitur communicabilitas naturæ universalis respectu suorum inferiorum. Secunda est quæ fit absque limitatione naturæ ad certum gradum suæ perfectionis; quo pacto natura sive quidditas divina dicitur communicabilis tribus personis. Tertia denique est illa quæ fit per assumptionem alterius naturæ ad hypostaticam unionem; & ita natura humana dicitur communicabilis tribus personis divinis, in quantum videlicet quilibet ex illis potest illam assumere ad unionem hypostaticam. His positis, in forma ad argumentum respondeo, negando Antecedens, de quacunque ex illis tribus communicabilitatibus intellectum: si enim intelligatur de prima communicabilitate, falsum est, ut constat exemplo naturæ divinæ: si de secunda, falsum est etiam, quia nulla essentia, sive quidditas, vel species infima creata, est communicabilis hoc modo si denique antecedens intelligatur à Scoto & Rada de tertia communicabilitate, falsum est etiam, ut patet exemplo naturæ divinæ, quæ non potest assumi à pluribus suppositis ad unionem hypostaticam. Ad probationem in contrarium, dico primam communicabilitatem repugnare cuilibet speciei infimæ Angelorum, propter ipsius perfectionem; secundam verò, propter ipsius imperfectionem, negativè tamen sumptam pro carentia scilicet actus puri, qui est summa perfectio. Quoad tertiam communicabilitatem, fateor illi convenire propter limitationem, in quantum videlicet esse distinguitur ab ejus essentia; sed inde nihil contra nos: quod enim natura Angelica possit assumi quilibet ex personis divinis ad unionem hypostaticam, subindeque hoc modo fit illis communicabilis, non concludit possibilitatem plurium Angelorum, solo numero inter se sub illa differentia.

Obicitur quintò: Potest Deus, annihilato uno Angelo, ejus speciem reproducere in aliquo individuo: Sed non in eodem qui erat antea; quia nem numero Angelus annihilatus non potest reproduci, in sententia Thomistarum, asserentium quod si eadem numero anima non remaneret incorrupta, sed simul cum ipso corpore omnino destrueretur, non posset idem numero homo resurgere, ut expressè docet S. Thomas in 4. dist. 44. quæst. 1. art. 1. quæst. 2. ad 3. Ergo in diverso individuo ab eo quod fuerat prius; subindeque possibilia sunt plura individua sub eadem specie ultima naturæ Angelicæ, sicut de potentia Dei absoluta.

Respondeo concedendo quod Deus, annihilato uno Angelo, possit ejus speciem reproducere in aliquo individuo, negando tamen quod illud individuum non foret illud idem quod fuisset annihilatum, sed diversum. Ad probationem in contrarium dico, quod licet non possit idem numero homo, annihilata animâ rationali ipsius, resurgere, bene tamen iterum creari, sive reproduci. Ratio disparitatis est, quia resurrectio, non verò resurrectio, sive iterata creatio hominis, existentiam partis ipsius, scilicet animæ rationalis requirit.

Denique obijciunt Adversarii plures instantias, ad destruendum præcipuum fundamentum nostræ sententiæ, & ad probandum, divisionem numericam non sumi à materia, ut à prima radice: nam duæ animæ rationales, inquit, distinguuntur numero, & tamen non constant materiâ. Item duo lumina gloriæ, duæ visiones beatificæ, duo actus intellectus aut voluntatis Angelicæ, circa idem objectum simili modo tendentes; duo habitus supernaturales fidei, spei, aut charitatis, numericè differunt, & tamen carent materiâ.

Sed facile responderetur, quod licet illa non consent materiâ, eam tamen connotant & respiciunt: nam animæ rationales dicunt ordinem ad diversa corpora quæ informant; accidentia verò spiritualia, ad subjectum cui inhaerent, quod licet immateriale sit, gerit tamen vices materiæ, quatenus illa recipit & sustentat.

Dices cum Martinono: Si ad distinctionem purè numericam sufficit esse materiâ improprie sumptam, id est subjectum spirituale, vel illam respicere: Angelis non deerit principium distinctionis purè numericæ, quia Angelus est materiâ hoc sensu, in quantum est subjectum spirituale suorum actuum, & aliorum accidentium: Ergo possibiles erunt plures Angeli solo numero diversi.

Verum hæc instantia & ratiocinatio frivola est: Nam quando Thomistæ docent ad distinctionem numericam sufficere subjectum, loquuntur de distinctione numericæ accidentium, non verò substantiarum, quas volunt individuari à materiâ, signata quantitate, vel ex ordine ad illam, ut antea declaravimus. Unde facile responderetur, distinguendo Antecedens: si ad distinctionem purè numericam sufficiat materiâ improprie sumpta, id est subjectum, Angelis non deerit principium distinctionis purè numericæ, respectu accidentium spiritualium quæ in eorum substantia recipiuntur, concedo Antecedens: respectu plurium individuum sub eadem specie infima naturæ Angelicæ contentorum, nego Antecedens, & Consequentiam.

ARTICULUS IV.

Utrum Angeli sint ex natura sua incorruptibiles?

Certum est Angelos non esse corruptibiles, eâ corruptione quæ generationi opponitur, & quæ fit per dissolutionem compositi, & separationem formæ à materiâ: illi enim (ut art. 1. ostendimus) sunt omnino immateriales & incorporei. Unde Tertullianus in libro de anima, immortalitatem animæ rationalis, hoc discursu demonstrat: *Si fractilis, & dissolubilis: si dissolubilis, jam non immortalis: nam & dividi, dissolvi est: & dissolvi, mori est.* Simili discursu utitur Maximus Martyr in Opusculo quodam quod *de angelis* inscribitur. Ibi enim sic ratiocinatur:

tur: Consequens enim, ait, arbitror esse immortale aliquid ex eo quod est simplex. Quinam porro id sequatur, accipe. Nullares omnino seipsam potest corrumpere, alioqui ne omnino quidem constituta fuisset. Quae enim corrumpuntur, ex contrariis corrumpuntur: ideo omne quod corrumpitur, dissolubile est: quod autem dissolubile est, plures habet partes: quod verò ex partibus componitur, nimirum diversis iis constat. Iam quod diversum est, non est idem. Quamobrem anima cum sit simplex, neque ex differentibus constans partibus, non est composita, neque dissolubilis, ideoque corruptionis erit experta, & immortalis.

Certum est etiam, illos posse à Creatore suo privari suo esse: sicut enim Deus liberè eos creavit, ita & liberè eos conservat, & sic potest absolute non conservare. Unde solum dubitari potest, an in Angelis sit potentia intrinseca ad non esse, seu ad desitionem, ratione cuius possunt dici ab intrinseco corruptibiles (corruptione largè usurpatà, prout significat quamcumque desitionem rei quae tranhit de esse ad non esse) vel an careant tali potentia, & solum sint corruptibiles ab extrinseco, & per ordinem ad potentiam Dei absolutam, quae illos annihilare potest?

- 86 Vazquez hic disp. 182. cap. 2. secutus Scottum, Alensem, Gabrielem, & Aureolum, contendit Angelos non esse immortales & incorruptibiles per naturam, sed solum per gratiam; eosque esse annihilabiles, non solum per potentiam Dei extrinsecam, sed etiam ex intrinseca sua natura, ac subinde per aliquam potentiam ad non esse in illis existentem. Opposita tamen sententia communis est apud Theologos, eamque expressè docet S. Thomas hic art. 5. ejusque Discipuli, quibus subscribunt Suarez, Molina, Lessius, & alii.

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

- 87 Dico igitur, Angelos ex sua natura esse immortales & incorruptibiles.

Probatur primò ex Concilio Lateranensi, ubi approbatur definitio Leonis X. qui animam naturam suam immortalem esse docuit; quod à fortiori de Angelis intelligendum est, ut Vazquez admittit.

- 88 Respondent Adversarii, Pontificem solum velle, quòd anima sit immortalis in ordine ad agentia creata, à quibus non potest destrui; non tamen per ordinem ad Deum, à quo ut primà causà ordinis naturalis, & per consequens de potentia ejus ordinaria, destrui valet.

Sed contra: Ut aliquis dicatur simpliciter immortalis, non sufficit quòd ab aliquibus non possit occidi; sed quia terminus ille, *immortalis*, negativus est, requirit ut à nemine simpliciter occidi valeat, eo modo quo simpliciter dicitur immortalis; si enim ab uno solo occidi possit, jam est absolute mortalis; sicut gratia, licet à solo peccato expelli possit, absolute tamen dicitur corruptibilis: Ergo cum Deus intret numerum naturalem agentium, imò ipse sit præcipuus inter illa agentia; ut aliquid dicatur simpliciter non posse destrui naturaliter, non sufficit quòd non possit destrui ab aliis agentibus, si ab uno agente, & verò à præcipuo, scilicet Deo, destrui possit.

Quod evidenter confirmo à contrario, in productione (ex qua bonum argumentum ad destructionem fieri ipsè Vazquez fateatur) & sic in isto; Etiam si anima à nulla creatura valeat pro-

duci, non tamen id sufficit ut dicatur naturaliter improducibilis, quia posse à Deo produci, sufficit ut absolute & simpliciter dicatur naturaliter producibilis: Ergo quòd illa à creatura destrui non possit, non sufficit ut absolute & simpliciter dicatur immortalis, si à Deo naturaliter destrui potest. Unde cum Pontifex animam rationalem simpliciter immortalem esse affirmet, non solum immortalitatem respectu creatorum, sed etiam respectu Dei, ut primi agens naturalis, illi attribuit.

Probatur secundo conclusio ex SS. Patribus, qui naturam Angelicam definiunt, dicunt angelum esse substantiam incorpoream, intellectivam, & immortalem. Ita Athanasius in libro de communi essentia divinitatis, & Augustinus de cognitione vera vitæ cap. 6. definitio autem debet explicare naturam rei, & quae per se & ab intrinseco illi competunt, non vero quae per accidens, & ab extrinseco: Ergo sicut Angelo ab intrinseco & ex natura sua competit esse intellectivalem & incorporeum, ita & esse immortalem & incorruptibilem.

Confirmatur ex Cyrillo Alexandrino libro 8. thesauri cap. 2. ubi habet hæc verba: *Quæ naturæ præcipuè insunt, ea respectu Creatorum nihil sentiant, quare sicut ignis combustivus quidem est, sed non Deus; sic Angelus immortalis quidem est, sed non Deus.* Confirmatur, inquam, conclusio ex illis verbis: ut enim bona sit hæc comparatio, oportet quòd quemadmodum ignis naturæ insita est vis combustiva, ita & naturæ Angelicæ insita sit immortalitas; & sicut Deus, negando concursum igni ad comburendum, privaret illum aliquo sibi connaturaliter debito; ita si denegaret Angelo conservationem, eum aliquo privaret quòd à natura habere debet, sive quòd ei connaturalitatis titulo debitum est.

Probatur tertio conclusio ratione fundamentali, desumpta ex D. Thoma quæst. 5. de potentia art. 3. ad 12. ubi ait: *Licet creatura incorruptibiles ex Dei voluntate dependant, quæ potest ea præbere esse & non præbere, consequuntur tamen ex divina voluntate absolutam necessitatem essendi, in quantum in tali natura causantur, in qua non sit possibilitas ad non esse: talia enim sunt cuncta creata, qualia Deus ea voluit, ut Hilarius ait libro de Symonis.* Et solutione ad 9. docet ea quæ sunt incorruptibilia per naturam, in hoc distingui ab his quæ sunt incorruptibilia per gratiam, quòd in istis est potentia ad non esse in ipsa natura (quæ tamen totaliter reprimatur ex virtute Dei) sicut verò in illis.

Ex quo sumitur præcipuum fundamentum nostræ sententiæ. Ut enim aliquid dicatur corruptibile ex natura sua, requiritur quòd habeat in seipso intrinsecum aliquod corruptionis principium, scilicet potentiam aliquam ad non esse; nec sufficit quòd possit desinere esse per potentiam Dei extrinsecam, quæ potest ab illo concursum conservativum subtrahere: Sed in Angelis nulla datur potentia intrinseca ad non esse: Ergo quamvis Deus absolute possit illos suo esse privare, illosque in nihilum redigere, propterea tamen nec sunt, nec dici debent ex sua natura corruptibiles. Major patet: nam ut ait S. Thomas hic art. 5. ad 3. *Non dicitur aliquid corruptibile, per hoc quòd Deus possit illud in non esse redigere, subtrahendo suam conservationem, sed per hoc quòd in seipso aliquid principium corruptionis habet, vel contrarietatem, vel saltem potentiam materiam.* Unde

Unde quamvis Deus absolute possit destruere celos, & separare formam celi ab eius materia, aliam formam loco illius introducere: quia tamen caret principio intrinseco corruptionis stricte sumptæ (scilicet primis qualitatibus alterantibus, & materia alias formas appetente) dicuntur incorruptibiles. Item lapis dici non potest naturæ suæ mobilis fuissem, etiam respectu Dei: quia licet Deus possit movere lapidem fuissem, caret tamen principio intrinseco ad locum fuissem inclinante.

Minor verò, quam negat Vazquez, probatur ratione ejusdem D. Thomæ ibidem in corpore articuli. Forma subsistens, & à materia independens, nullam habet potentiam intrinsecam ad non esse: Sed Angelus est forma subsistens, & à materia independens: Ergo nullam habet potentiam intrinsecam ad non esse. Minor patet ex dictis art. 1. Major verò suadetur: quia ut ibidem art. 5. Doctor, esse secundum se comparit formæ, id est forma per seipsam, & sine aliquo superaddito, est determinata & proportionata ad suscipiendum esse; in quo differt à materia, quæ cum sit pura potentia, non determinatur ad recipiendum tale esse, nisi mediante tali formæ: unde cum in re quæ est determinata ad unum oppositorum, non possit esse naturalis potentia ad recipiendum alterum (nam per determinationem ad unum tollitur indifferentia) in forma per se subsistente & independente à materia, non potest esse naturalis potentia ad non esse.

Eadem ratione probat infra quæst. 75. art. 6. animam humanam esse incorruptibilem: *Manifestum est* (inquit) quod id quod secundum se convenit alicui, est inseparabile ab ipso. Esse autem per se convenit formæ quæ est actus; unde materia secundum hoc acquirit esse in actu, quod acquirit formam; secundum hoc autem accidit in ea corruptio, quod separatur forma ab ea. Impossibile est autem quod forma separaretur à seipsa, unde impossibile est quod forma subsistens desinat esse.

Quod amplius urgetur: Nam omnis potentia ad non esse, provenit à materia: ergo repugnat quod in forma per se subsistente, & omnino immateriali, sit aliqua potentia intrinseca ad non esse. Consequentia est manifesta, Antecedens probatur. Nulla potentia, nullusque appetitus respicit per se primo non esse, ut dicitur 1. Ethic. Et probat D. Thomas supra quæst. 19. art. 9. ex eo quod omnis potentia & inclinatio naturæ tendit per se ad bonum: non esse autem ut sic non habet rationem boni: unde in rebus creatis secundario solum & per accidens potest dari potentia aut inclinatio ad non esse, in quantum scilicet in illis est potentia vel appetitus ad aliud esse impossibile cum illo quod de facto possident: sic potentia ligni v. g. est per se primo ad esse ignis; sed quoniam esse ignis est impossibile cum esse ligni, secundario & per accidens dicitur potentia ligni respicere & tendere ad non esse ligni: Atqui nulla datur potentia in rebus creatis, quæ secundario sit ad non esse, præter materiam primam; quia sicut sola materia prima est in potentia ad formam substantialem impossibilem cum ea quam habet; ita illa sola est in potentia ad recipiendum esse impossibilem cum eo quod illi convenit: Ergo omnis potentia ad non esse provenit à materia; & per consequens (ut ait S. Thomas infra quæst. 104. art. 4.) in rebus immaterialibus talis potentia non reperitur. Unde rectè concludit hic

Tom. II.

art. 5. *Ipsa immaterialitas Angelus est ratio quare Angelus est incorruptibilis secundum naturam.*

Ex quibus patet Arriagam hunc profundissi- mum D. Thomæ discursum minime penetrasse, dum dixit hic disp. 2. sect. 6. subiect. 1. *Hanc rationem rectè quidem probare Angelus corruptione propria destrui non posse: at per annihilationem eos non posse destrui, minime persuadere.* Cum enim in rebus immaterialibus nulla detur potentia intrinseca ad non esse (ut jam ostendimus) rectè probatur ex eo quod Angelus est forma per se subsistens & immaterialis, illum non esse ab intrinseco & ex natura sua corruptibilem, nedum corruptione illà strictè sumptæ, quæ generationi opponitur, & fit per dissolutionem compositi, ac separationem formæ à materia, sed nec etiam corruptione largè acceptæ, quæ definitionem rei, & transitum de esse ad non esse importat: esto sic corruptibilis extrinsece, & per potentiam Dei absolutam, qui potest illum redigere in nihilum, subtrahendo suam conservationem, ut magis ex argumentorum solutione patebit.

S. II.

Diluuntur argumenta adverse sententia.

Contra præcedentem conclusionem objici solet, quod in 6. Synodo generali actione 11. recitatur, & actione 13. approbatur Epistola Sophronii, in qua dicitur: *Intellectualia* (id est Angeli & animæ rationales) *nullatenus quidem moriuntur, neque corrumpuntur; non tamen sunt immortalia per naturam, neque in essentiam incorruptibilem transeunt, sed gratiam eis largitus est à corruptione & morte ea coercentem &c.* Idem docet Damascenus lib. 2. fidei cap. 3. ubi ait: *Angelus est substantia intellectualis &c. per gratiam non naturæ immortalitatem consecuta.* Et infra: *Immortalis est Angelus, non naturæ, sed gratiæ.* Item Ambrosius lib. 3. de fide cap. 2. *Nec Angelus* (inquit) *est naturaliter immortalis; cujus immortalitas est in voluntate Creatoris.*

Respondeo quod quando Sophronius dixit creaturas intellectuales non esse immortales per naturam, solum voluit quod illæ ex natura sua habent, ut ab extrinseca causa (à Deo scilicet creatore & conservatore) pendeant in suo esse, subindeque possint desinere & annihilari per subtractionem concursus conservativi ipsarum, juxta illud Sapient. 1. 1. *Quomodo posset aliquid permanere, nisi tu voluisses; aut quod à te vocatum non esset, conservaretur?* Cum verò addit eos habere immortalitatem à gratia, loquitur de gratia largè accepta, prout gratuita creationis & conservationis dona complectitur. Nam ut docent Patres Affricani apud S. Augustinum Epist. 95. dona naturalia, quatenus ex gratuita Dei voluntate tribuntur, non incongruè gratia appellantur.

Dices: Si Angelus ex natura sua immortalis sit & incorruptibilis, concursus conservativus illius non est gratuitus, sed titulo connaturalitatis ei debitus: Ergo non potest appellari gratia, etiam in hac largæ gratiæ acceptance, omnia dona gratuito concessa comprehendente.

Sed nego consequentiam nam licet hic concursus in se naturaliter sit debitus, est tamen gratuitus in radice, ratione scilicet creationis, quæ nullo titulo debita erat, fuit que purè gratis donata: hoc autem sufficit ut gratia appellari possit; nam ad Roman. 6. *vita æterna, quamvis debita meritis, gratia tamen appellatur, ratione*

S. 3

primæ

primæ vocationis, quæ est purè gratuita. A

99 Ad Damascenum dicendum est cum S. Thomas hic art. 5. ad 1. ipsum loqui de immortalitate perfecta, quæ includit omnimodam immutabilitatem de bono in malum: hanc enim Angeli non nisi per gratiam ipsos in bono confirmantem assequuntur. Unde idem S. Doctor supra quæst. 9. art. 2. ad 2. ait immutabilitatē essendi convenire Angelis secundum naturam, immutabilitatem autem electionis habere Angelos secundum divinam virtutem. Similiter Ambrosius, dum ait immortalitatem Angelorum esse in voluntate creatoris, loquitur (ut fatetur Vazquez ubi supra cap. 5. num. 19.) de immortalitate morali, opposita morti peccati, seu de impeccabilitate, quam solus Deus habet per naturam; & idē 1. ad Timotheum 6. ille solus immortalitatem habere dicitur.

100 Obijcies secundò: In Angelis est potentia intrinseca ad non esse: Ergo illi sunt ab intrinseco & ex natura sua corruptibiles. Consequentia patet ex supra dictis, Antecedens probatur primò, quia Angeli habent non repugnantiam ut à Deo annihilentur: Sed hæc est vera potentia ad non esse, saltem passiva: Ergo in Angelis est intrinseca potentia ad non esse.

Secundò idem Antecedens suadetur: Nam si in Angelis non esset potentia intrinseca ad non esse, saltem passiva, sequeretur quòd Deus annihilando Angelum, violentiam ei inferret; quia faceret contra naturalem ejus inclinationem, quæ connaturaliter exigeret conservari in esse; sicut cum Deus denegavit igni fornacis Babylonice concursum ad comburendum, violentiam illi intulit, & fecit contra naturalem inclinationem illius: Sed hoc non est dicendum: Ergo nec illud.

101 Respondeo negando Antecedens: Ad cujus primam probationem, concessa Majori, nego Minorem. Nam, ut ait D. Thomas infra quæst. 75. art. 6. ad 2. *Sicut posse creari dicitur aliquid, non per potentiam passivam, sed solum per potentiam activam creaturæ, qui ex nihilo potest aliquid producere: ita cum dicitur aliquid veribile in nihilo, non importatur in creatura potentia ad non esse, sed in Creatore potentia ad hoc quòd esse non insulat.*

Ad secundam probationem, nego sequelam Majoris: licet enim in Angelis non sit potentia naturalis ad non esse, seu ad annihilationem, est tamen in eis potentia obedientialis, quæ quælibet creatura subditur Deo, ad hoc ut in ea, vel de ea faciat quidquid non implicat contradictionem: unde si Deus annihilaret Angelum, nullam violentiam illi inferret; quia licet tunc faceret contra inclinationem particularem, quam Angelus habet ad semper durandum & permanendum in esse; non tamen contra inclinationem universalem, quam ut pars universi habet ad obediendum Creatori: sicut nec aqua fit violentia, dum ascendit ad replendum vacuum; quia licet hoc sit contra inclinationem particularem illius, in hoc tamen servit universali bono naturæ, & conservationi universi, ad quam magis inclinatur, quam ad proprium & particulare commodum. Unde etiam denegatio concursus ad comburendum, non auit violentia igni fornacis Babylonice, licet fuerit contra naturam illius: nam ut supra ex Cyrillo vidimus. *Quæ naturæ præcipue insunt, ea respectu Creatoris Deum nihil sunt: quare sicut ignis combustivus est, sed non Deo: sic & Angelus immortalis est, sed non Deo.*

§. III.

Corollarium notatu dignum.

EX dictis colligitur, Angelos esse immutabiles & invariables secundum esse, licet in aliis mutabiles sint. Ita S. Thomas supra quæst. 9. art. 2. ubi sic dicitur: *Substantia incorporea, quæ sunt ipse forma subsistentes, quæ tamen se habent ad esse ipsarum, sicut potentia ad actum, non participantur secundum privationem hujus actus: quia esse consequuntur formam, & nihil corrumpitur, nisi per hoc quòd accipit formam. Unde in ipsa forma non est potentia ad non esse: & idē hujusmodi substantia sunt immutabiles & invariables secundum esse... sed tamen remanent in eis duplex mutabilitas: una secundum quòd sunt in potentia ad finem: & sic est in eis mutabilitas secundum electionem de bono in malum, ut Damascenus dicitur: alia secundum locum, in quantum virtute sua finitè possunt attingere quædam loca, quæ prius non attingebant.*

Hæc veritas expressa, vel saltem adumbrata videtur in illa mirabili visione Prophetæ, quæ vidit Dominum sedentem super solum excelsum, & duo Seraphim stantes in circuitu ejus: sex alas uni, & sex alæ alteri: nam in illa Angelorum statione eorum immobilitas in volatu vel mutabilitas designatur. Volant ergo & stant Seraphim, quia licet in esse suo sint stabiles & incorruptibiles, in aliis tamen mutabiles & defecibiles sunt. Stantes alas habent, & quidem sex: quia varijs mutationibus subjiciuntur quæ ad sex genera reduci possunt. In primis enim mutabiles sunt quantum ad scientiam, & cognitionem veritatis, quam habent extra verbum, quæ variatur in illis, & quotidie crescere potest, novæ revelationes à Deo recipiendo, ut infra videbimus. Secundò, quantum ad voluntatem: nam ut ait Damascenus lib. 2. fidei cap. 3. *Natura Angelorum rationalis & intellectualis est, & libera potestate, utriusque sicut veritatis secundum propositum, sive voluntate mutabilis.* Tertio, quantum ad operationem: illorum enim intellectio aut volitio, non est eorum esse aut substantia, ut infra patebit. Quarto, quantum ad locum: nam (ut ait idem Damascenus) *cum sint in celo, in terra non sunt: & in terram à Deo missi, non remanent in celo.* Ex quo sequitur quinta mutatio, quantum ad motum progressivum: cum enim non sint ubique moventur localiter, & de uno loco in alium transeunt, ut infra dicemus. Denique mobiles sunt à bono in malum, & à gratia ad peccatum, ut infelix malorum Angelorum casus satis ostendit. Unde Job. 4. dicitur: *Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles, & in Angelis sui reperit pravitatem.* Quæ verba expendens Gregorius lib. 5. Moralium, ait: *Omnipotens Deus naturam summorum spirituum bonam, sed mutabilem condidit: ut & qui permanere nolent, ruerent: & qui in conditione persistenter, tandem in ea iam dignis, quæ tunc ex arbitrio starent: & ed majoris apud Deum mererentur, quo mutabilitatis sue motum voluntatis statione fixissent.*

DIGRESSIO BREVIS.

An Angeli in donis naturalibus, & gratis superent homines?

Tertullianus lib. 2. contra Marcionem cap. 8. sentire videtur, naturam humanam superare perfectione Angelicam, ait enim: *Nam est Angelus qui seducit, sit liber & sua potestatis qui seductus est: sed magis & simi-*

Et similitudo Dei, fortior Angelo: sed adflatus Dei ge-
neratur spiritus materialis, quo Angeli constiterunt.
Quo facti, inquit, spiritus Angelos, & apparitores
flamma ignis. Quia nec universitatem homini subje-
ctam infirmo domandi, & non puriori Angelis, qui-
bus nihil tale subiecit. Quo loco tria innuit argu-
menta, quibus hominem ad imaginem
Dei, de angelo vero nunquam id legitur. Unde
Ambrosius: Angeli ad ministerium, homo ad imagi-
nam. Secundum, quia mundus est conditus in
gratiam hominum, non vero Angelorum, & ho-
mines omnibus creaturis dominantur, ut dicitur
Genes. 1. & Psal. 8. Tertium, quia hominum
substantia constat ex ipso halitu & inspiratione
Dei, ut habetur Genes. 2. Angelorum vero sub-
stantia (inquit) ex aere vel igne sumpta est, jux-
ta illud Psal. 103. Qui facit Angelos suos spiritus, &
ignis spiritus suos ignem urentem. Addi potest, homi-
nem, non vero Angelum, omnes gradus essendi
in se continere, eiusque veluti mundi compen-
dium, horizontem temporis & eternitatis, vin-
culum rerum corporearum & spiritalium, ac
interitum nexum & hymenarum. Huic Terullia-
ni sententia subscribere videtur Gregorius Vener-
nus, qui ut refert Suarez, existimavit homi-
nes non solum gratia, sed & natura ac potentia,
angelos superare.

Dico tamen primo, certum est Angelos esse
nature perfectioris, quam homines.

Hec veritas aperte ex Scriptura colligitur:
Nam Christus Psal. 8, & ad Hebr. 2. dicitur pau-
lo minor Angelis minoratus, seu inferior: Sed hoc
non potest intelligi de donis gratiae, ut patet, sed
solum de natura assumpta: Ergo natura humana
a verbo assumpta, inferior est Angelica. Unde i-
dem Apostolus, ut ostendat Verbum Divinum
omnibus creaturis præcellere, illud comparat
tantum cum Angelis, & ait quod præ Angelis dis-
cretum nomen hereditavit, id est excellentius:
quod evidens argumentum est, angelos inter
omnes creaturas primum locum tenere, & ex-
cellentiam naturæ hominibus esse superiores, jux-
ta illud 2. Petri 2. Angeli virtute & fortitudine sunt
maiores, supple hominibus. Unde Hieronymus:
Iste est dignitas Angelorum, ut omnis natura huma-
na, illa comparata, parvitas nuncupetur.

Facient alij Sancti Patres: nam Dionysius cap.
1. de divinis nominibus ait: Angelus est divini silentij in-
terpres, lucis clarum, divina bonitatis radius, imago
divinitatis, lucis declaratio, speculum purum, perlu-
men, asperum incorruptum, non inquinatum, susci-
piens gratiam (si est conveniens dicere) pulchritudinem
divinam, deiformitatem, & mundè resplendere faciens
in seipso (quemadmodum possibile est) bonitatem Dei.
Et cap. 5. Angelos in vestibulo collocatos esse dicit
super substantiam imitatis: id est propius quam
ceteras omnes creaturas ad Deum accedere,
non dignitate gratiæ (ut infra ostendemus) sed
perfectiōne naturæ. Item cap. septimo: Perfectissi-
me (inquit) intelligenda sunt Angelica mentes: eo
quod ubi intervenit, ab ipso Divinitatis principio,
sine intervencione, & propter ordinis dignitatem, ad
pulchritudinem que materia expers est perducantur.
Hæc virtus ille semper elatus, nusquam repens, &
revolucris cæli, ut eum merito Chrysofosto-
mus appellat.

Acopagite concinit Nazianzenus, ejusque
Commentator Nicetas, qui cælestes illos Spiritus
sic describit: Angeli sunt primi luminis æterni
cæli, primique splendoris administri, superna gloria

A spectatores & testes, supercælestes & purissima natu-
ra, ad malum immobiles, vel certe non facile mobiles,
perpetuos choros circa principem illam causam agi-
tantes, purissimo splendore illinc perfusa, & à summa
illa pulchritudine adeo informata, ut ipse quoque alia
lumina efficiantur, ac per prima luminis influxiones &
communecationes, alios illuminare possint. Unde
(subdit Augustinus) tanta est Angelorum excellen-
tia, ut omnia que Deus condidit, natura dignitate præ-
cedant. Hi principium viarum Dei, & filij ejus
primogeniti, ac primigenia illa lux, quam Deus
cunctis suis operibus præfecit. Hi divinarum lau-
dum præcones eximii, & cæli cantores, qui perpe-
tuo cantu divinas laudes celebrant; seu astra

B illa matutina, de quibus dicitur Job 38. Vbi eras
cum me laudarent astra matutina, & subilarent om-
nes filij Dei. Hi montes illi æterni, sublimes, ac
cælestes, primos divina lucis radios excipien-
tes, de quibus Psalmo 75. Illuminans tu mirabili-
ter à montibus æternis. Hi etiam (ut notat Hilarius)
sunt lilia agri, candore nitentia, & decore exi-
mia, quæ non laborant, neque nent, quia nec re-
bus corporalibus afficiuntur, nec terrenis occu-
pationibus implicantur. Hi denique omnino in-
corporei, immateriales, immortales, incorrupti-
biles, & quantum ad esse immutabiles existunt:
omnium rerum naturalium cognitionem ha-
bent: actu semper intelligunt, idque sine compo-
sitione & discursu: volunt efficaciter; eligunt
immobilitate; & tantâ velocitate moventur, ut a-
vium volatus incredibili celeritate vincant: un-
de nudis pedibus, & alati, in sacris paginis

C depinguntur, ut videlicet eorum ad parendum
celeritas demonstratur. Pedes (inquit Dionysius)
mobilitatem, celeritatem, atque cursum insinuant
semper æterni motus ad Divina tendentis: pennasque
Sanctorum Spirituum pedes Theologia effingit; quippe
alij significatur celeritas alia ascendens, alarumque
levitas, quod terreni corporis sarcinâ liberari, toti ab-
que ulla admixtione, vel pondere, ad celsa ferantur.

Quis ergo audeat hominem in Angelo, non dico
præferre, aut æquare, sed vel etiam comparare;
hominem, inquam, materiæ immersum, luto in-
fixum, & carne indutum: qua (ut ait Trismegi-
stus) indumentum est inscitie, pravitatis fundamen-
tum, corruptionis vinculum, velamen opacum, viva
mors, sensivum cadaver, sepulchrum circumvertile,
domesticus fur. Hominem, qui (ut loquitur Augu-
stinus) dum nascitur, sperma est fatidum: dum vivit,
saccus est stercoreum: dum moritur, cibus est vermisum.
Hominem infirmum ac fragilem, formatum de pul-
vere, de luto, de cinere, quodque vilis est, despersissi-
mo spermate: conceptum in pruritu carnis, in servore
libidinis, in fetore luxurie, quodque deterris est, in la-
be peccati natum ad laborem, timorem, dolorem: quod,
que miserius est, ad mortem, ut ait Innocentius Pa-
pa in libro quem scripsit de vilitate conditionis
humanae. Hominem denique, qui flos, scenum,
umbra, ventus, vapor, ac universa vanitas in
Scriptura appellatur, & qui ratione mutabilitatis
& inconstantia, à SS. Patribus columbæ, pavoni,
& cameleonti comparatur. Vidisti (inquit
Philo) aliquando columbæ cervicem, radijs Solis expo-
sitam, quâ in multis modis colores variet: puniceum, car-
nium, igneum, & carbunculi speciem referentem,
pallidum item & rubicundum, & alios omnimodis. Vi-
disti (addit Tertullianus) pavonem, cujus plumave-
stis, & quidem de cataclisis, omni conchilio depressior,
quæ colla florent: & omni patagio auratior, quæ terra
fulgent: & omni syrmathe solutior, quæ cauda
jacent: multicolor, discolor, versicolor; nun-

Can.
5, in
Matt.

Dato-
lesi
Hier-
rarch.
cap. 15.

808

Dr Pi-
mandro

In soli-
tate

quam

quam ipsa, sed semper alia, esse semper ipsa, quando alia; toties mutanda, quoties movenda. Vidisti camelontem, qui oscitans vesitur, follicans ruminat? cui de vento cibus, & qui totus sub pampino de corio suo ludit. Hominem imaginare: hic enim tot & tantis alternantium vicissitudinem motibus varie consuevit.

Quod petijt spernit: repetit quod nuper omisit:
Estuat, & vite disconvenit ordine toto,
Diruit, adificat, mutat quadrata rotundis.

IO9 Ratio autem præcipua nostræ assertionis, & prædictorum hætenus in ejus probationem, radicalis est ista: Cum natura Dei omnium etiam excogitabilium perfectissima existat & nobilissima, ex creatis illa alteram superat in perfectione & nobilitate, quæ divinæ propior est & similior: Sed natura Angelica, cum humana ad divinam comparata, ita se habet: Ergo eam in perfectione & nobilitate excedit. Minor probatur: Cum natura Dei sit omnium simplicissima, quod aliqua ex creatis minus habet de compositione, eod poprior & similior ei existit: Sed natura Angeli minus est composita quam natura hominis; caret enim compositione physicâ ex materia & forma, & ex corpore ac spiritu; quarum tamen humana nullo modo expers existit: Ergo natura Angelica est propior ac similior Deo, quam humana. Unde Dionysius ait quod ultimum in elementis est terra, in corporibus materia prima, & in rebus intellectualibus anima nostra. Et Athanasius asserit, quod quantum differt à Luna Sol, & argentum ab auro, tantum præcellit ac splendet natura Angelica, præ animarum humanarum substantia.

IO Ad primum ergo Tertulliani fundamentum, nego Antecedens, quod scilicet Angelus non sit ad imaginem Dei creatus, quemadmodum homo: nam Ezechielis 28. Lucifer vocatur *Signaculum similitudinis*. Subjungit Rupertus: *Cujus similitudinis, nisi sancta & adorande Trinitatis? Sancta quippe Trinitas ipsa est magnitudo, sapientia, & pulchritudo, quas Lucifer participavit*. Item Greg. lib. 32. Moral. cap. 18. eundem locum exponens, subdit: *Licet homo ad similitudinem Dei creatus, Angelo tamen quasi magis aliquid tribuens, non eum ad similitudinem Dei conditum, sed ipsum signaculum Dei similitudinis dicit: ut quo subtilior est in natura, eod in illo similitudo Dei plenius credatur expressa*. Unde D. Thomas infra qu. 93. ar. 3. quaerit, *utrum Angelus sit magis ad similitudinem Dei quam homo*: Et concludit affirmativè, quia cum intellectualis natura in qua divinæ imaginis ratio primò & per se consideratur, in Angelo sit perfectior, ipse simpliciter magis est ad imaginem Dei, quam homo. Neque hoc negat Ambrosius supra relatus, sed tantum docet de Angelo non ita expressè haberi in Scriptura, sicut de homine quod sit creatus ad imaginem Dei. Cujus lepidissimam rationem affert Theophylactus: *Ne videlicet Angelica natura altitudo, statim ad impietatem hominem præcipitaret, existimantem illam ejusdem esse dignitatis cum Deo: ubi et contra hominis tenuitas & humilitas munit nos, firmatque ne tale quid suspicemur*.

III Ad secundum respondeo Scripturam his locis, in quibus tribuit homini excellentiam & dominationem, seu principatum supra alias creaturas, loqui de creaturis corporeis, non verò de spiritualibus ut ex ipso textu Genesis patet, dicitur enim: *Dominamini piscibus maris, & volatilibus caeli, & animalibus quæ moventur super terram*.

A Quod autem mundus conditus non sit in gratiam Angelorum, ostendit potius illorum excellentiam: quia ut puri spiritus non egent creaturis corporeis, quemadmodum homines.

Ad tertium dicendum est, locum Scripturæ à Tertulliano allegatum, non significare Angelorum substantiam ex aère vel igne esse sumptam, ut perperam illi existimavit; sed esse intelligendum, sicut Athanasius, relatus in secunda Synodo Nicæna, actione 4. exponit: nempe quod *Deus facit Angelos suos spiritus, id est veloces, ut sunt spiritus seu venti; & ministros suos flammam ignis, id est activos & efficaces, ut est flamma ignis*. Quo sensu Deus ipse Deuter. 4. dicitur esse *ignis consumens*.

B Ad quartum quod subjungitur dicendum, quod licet Angelus omnes gradus essendi in se non contineat formaliter, quemadmodum homo, eos tamen continet eminenter, id est perfectiori & nobiliori modo, & per consequens est homine perfectior & nobilior. Quod verò homo sit universi compendium, hoc solum declarat illud esse creaturam mixtam, ex corpore ac spiritu constantem, seu, ut ait Nazianzenus, *mixtam adorantem*; ac proinde Angelo, qui est substantia simplex, & purus spiritus, inferiorem. Unde Augustinus 9. de civit. cap. 13. *Homo meliorem quædam est inter pecora & Angelos inferior Angelis, superior pecoribus; habens cum pecoribus mortalitatem, rationem verò cum Angelis*.

C Dico secundò: naturam Angelicam in aliquibus donis gratuitis & supernaturalibus esse humanam inferiorem.

Probatur, quia natura humana unione hypostaticâ decorata fuit, & ad esse personale Verbi Divini assumpta, non verò Angelica; juxta illud Apostoli ad Hebr. 2. *Nisquam Angelos apprehendit, sed semen Abræe*. Ideo (ut lepide advertit Anastasius Synaitæ) nunquam invenies in novo Testamento Angelos vocari Deos, licet in veteri lege hoc nomen plerumque illis tribuatur; notavit Augustinus lib. 9. de civit. cap. 18. & patet ex illo Psalmi: *Deus Deorum Dominus locutus est, id est, Deus Angelorum*: Tunc enim nomen deificata erat hominum natura, nec ad esse personale Verbi Divini assumpta: propter quod etiam Angeli tunc sinebant se ab hominibus adorari, ut in variis Scripturæ locis referunt. Nunc verò, quia per Incarnationis mysterium natura humana supra Angelicam erecta est, adoraturus angelum Joannes, ab Angelo prohibetur Apocal. 19. Unde Ambrosius: *Redemptus sanguinis Christi hoc fidelibus consulit, ut filij Dei, sicutique Angelorum efficerentur: ideoque permissum Angelis adorari ab homine, qui super se adorabat hominem Deum*. Egregie item Gregorius: *Angeli jam socios venerantur*. Hinc est enim quod Iosue

E (inquit) quos prius infirmos, abiectosque despicere, jam socios venerantur. Hinc est enim quod Iosue Angelos adorant, nec tamen adorare prohibetur: Joannes verò in Apocalypsi sua adorare Angelum voluit: sed tamen idem hunc Angelum ne se debeat adorare compevit, &c. Eandem assignat rationem D. Thomas 2. 2. quaest. 84. art. 1. ad 1. his verbis: *Prohibitum est Joannes Angelum adorare Apocal. ultimo, tum ad ostendendum dignitatem hominis quam adeptus est per Christum, ut Angelus agatur: unde in subditur: Conservus tuus sum & fratrum tuorum*. Tum etiam ad excludendum idololatriam occasum: unde subditur: *Deum adora*.

Præterea natura humana insigni gaudet privilegio, quo caret Angelica, dignitate scilicet sacerdotij,

dotis, quæ ex triplici capite summopere commendatur. Primò, quòd imperium in animas exercet, & potestatem ligandi atque solvendi habeat, ut dicitur Math. 16. Secundò, quòd myſtico Chriſti corpori, videlicet Eccleſiæ, dominetur: hanc enim expiat ſacerdos, illuſtrat, perficit, ac deſiccat, ut docet Dionyſius in libro de Eccleſ. Hierarch. Hinc ſacerdotes diſti ſunt Theurgi, id eſt, Deos facientes. Unde Eccleſ. 7. eodem præcepto jubemur & Deum, & ſacerdotem honorare: & in Conſtitutionibus Apoſtolicis Clementis Romani, libro ſecundo cap. 29. decernitur Episcopos debere honorari ut Deos. Tertio, Sacerdos ipſi etiam vero Chriſti corpori imperat: quia ipſum (ut loquitur Hieronymus Epit. ad Heliodorum) ſacro ore conſecrat, & ad eius verbum, præſens altari ſiſtitur ipſum Dei Verbum, per quòd omnia facta ſunt. Hinc merito celebratur illa ſententia, quæ d. Auguſtino, & S. Gregorio tribuitur: *O magna Sacerdotum dignitas, in quorum manibus, velut in utero Virginis, Chriſtus quotidie incarnatur!* Addit Chryſoſtomus: *Quod Angeli videntes horreſcunt, neque libere audent intrare, propter emicantem inde ſplendorem, hoc nos paſſimur, hinc unimur: & quòd longè mirabilis eſt, huic imperamus, huic præcipimus; & obediens dei voci hominis, ut dicitur Joſue 10.* Hinc S. Ephrem ſacerdotium appellat *ſerpendum miraculum, omnium ornamentorum præſantiſſimum, bonorum omnium quæ in hominibus ſunt apicem, divinarum quoddam, omniumque quæ inter homines experitur, velut extremam metam.* Et Theophanes Niſſenus ait: *Sacra myſteria Angelis ſunt amabilia & formidanda, ipſumque ſacerdotium venerantur.* Nec mirum: Angelis enim Deus denegavit, quòd ſacerdotibus magnifico dono conceſſit. Illi auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum adorant, hi celebrant & conſecrunt: illi ſanctos colunt, illi homines ſanctificant: illi Deum in hominibus glorificant, hi homines deſicant: illi denique manna conſecrunt, & Iſraelitico populo minitran; iſti verò panem & vinum in corpus & ſanguinem Chriſti convertunt, ac fidelibus diſtribuant.

Erant olim Cherubini & in Tabernaculo Moysi, & in Templo Salomonis; ſed in Tabernaculo ſupra propitiatorium, in Templo autem inſiã propitiatorium conſtituti. Quorum verò hæc ſane quia in Tabernaculo, hoc eſt in Synagoga, non formidabant Angeli divinis ſe ingerere ſacrificiis; ut patet in ſacrificio Manuë, de quo dicitur: *Cumque aſcenderet flamma altaris in celum, Angelus pariter in flamma aſcendit.* At verò in Templo, hoc eſt in Eccleſia, ſacrificium Euchariſtiæ, & ſacerdotes ejus miniſtros ad eò venerantur Angeli, ut proni in terram ſe dejiciant, inſiã propitiatorium conſtituti: hos enim ſæpe in terram pronos, demiffis vultibus ante altare, in Eccleſia videntur ſanctiſſimi viri, ut refert Chryſoſtomus. Licet ergo in donis naturalibus Angeli hominibus ſuperiores exiſtant, in quibusdam tamen donis gratuitis & ſupernaturalibus, ut in unione hypſtatica, & ſacerdotii dignitate, natura humana Angelicam ſuperat.

Corollarium ex dictis.

Ex dictis inferri poteſt, Angelorum naturam non eſſe ſimpliciter in perfectione infinitam, licet poſſit dici infinita ſecundum quid.

Prima pars hujus corollarii patet ex dictis: nam cum Pfal. 8. dicatur hominem eſſe paulò inferiorem Angelis; & manifeſtum ſit naturam

humanam eſſe in omni ſua perfectione & operatione finitam; etiam evidens eſt, quòd Angeli non ſunt in perfectione aut virtute ſimpliciter infiniti: alioquin non paulò minus, ſeu aliquo parvo gradu, diſtarent homines ab Angelis, ſed infinita diſtantiã; nam omne infinitum actu excedit infinita diſtantiã quòdquid finitum eſt.

Natura ergo Angelica multipliciter finita eſt. Primò quantum ad eſſentiam, quæ ex genere & differentia conſtat. Secundò quantum ad eſſe, quòd ab ejus eſſentia diſtinguitur. Tertio quantum ad potentiam, quæ finitam habet activitatis ſphæram. Quarto quantum ad ſcientiam & voluntatem, quæ limites ſuos habent. Quintò quantum ad locum; non enim ſunt ubique, ſed ſolum ubi operantur, ut infra patebit. Ideò ut nota Dionyſius de celeſti Hierar. cap. 15. apud Ezechielem, & alios Prophetas, Angeli geometrica geſtaut instrumenta, menſuras ſcilicet & cubitos, quibus nedum templi altitudinem & longitudinem metiantur, ſed etiam offendunt, finitam eſſe propriam eorum naturam & potentiam. Id enim ſolum termino caret (inquit Damascenus) quòd minimè creatum eſt; omnis autem res condita, à Deo conditore terminatur.

Lib. 2. de fide c. 3.

Quòd verò natura Angelica ſit infinita ſecundum quid, docet D. Thomas hic art. 2. ad 4. his verbis: *Omnis creatura eſt finita ſimpliciter, in quantum eſſe ejus non eſt abſolute ſubſiſtens, ſed limitatur ad naturam aliquam cui advenit. Sed nihil prohibet aliquam creaturam eſſe ſecundum quid infinitam. Creatura autem materiales habent infinitatem ex parte materie, ſed finitatem ex parte forme, quæ limitatur per materiam in qua recipitur. Subſtantie autem immateriales create, ſunt finite ſecundum ſuam eſſe, ſed infinite ſecundum quòd eorum forma non ſunt receptæ in alio: ſicut ſi diceremus albedinem ſeparatam exiſtente, eſſe infinitam, quantum ad rationem albedinis, quia non contrahitur ad aliquod ſubjectum. Eſſe tamen ejus eſſet finitum, quia determinatur ad aliquam naturam ſpecielem. Et propter hoc dicitur in libro de cauſis, quòd intelligentia eſt finita ſuperius, in quantum ſcilicet recipit eſſe à ſuo ſuperiori: ſed eſt infinita inferius, in quantum non recipitur in aliqua materia.* Hæc S. Doctor: quibus verbis utramque partem corollarii & docuit, & probavit.

118

DISPUTATIO III.

De modo quo Angeli corpora aſſumunt.

Ad quaſtionem 51. D. Thomæ.

Postquam D. Thomas quaſt. 50. Angelorum ſubſtantiam abſolute conſideravit, quaſt. ſequenti eam in ordine ad corpora contemplatur; & quaerit primò, utrum Angeli habeant corpora naturaliter ſibi unita: de quo ſuſcepimus diſp. præcedenti. Secundò quaerit, an illi aſſumant corpora? & reſponder affirmativè, impugnatque errorem quorundam antiquorum, qui dicebant omnes Angelorum apparitiones in Scriptura relatas, contigiſſe in viſione Prophetiæ, hoc eſt ſecundum imaginationem, & nunquam in aliquo ſenſibili corpore. Illud enim (inquit) quòd imaginariã viſione videtur, eſt in ſola imaginatione videntis: unde non videtur indifferenter ab omnibus. Scriptura autem divina ſic introducit interdum Angelos apparentes, ut communiter ab omnibus

It bus